

MIASTA MARZEŃ

Tokio



BIBLIOTEKA GAZETY WYBORCZEJ



Tokijskie ryksze.

„Miasta Marzeń” to nowa 21-tomowa seria przewodników, poświęconych miastom znanym z historii i literatury. Opowiada ich dzieje, prezentuje zgromadzone w nich zabytki i dzieła sztuki, kreśli sylwetki wielkich i sławnych mieszkańców. I – przede wszystkim – wskazuje trasy, które ułatwiają dogłębne ich poznanie. Z tymi przewodnikami marzenia się spełniają.

Przewodniki z serii „Miasta Marzeń” mają powtarzalny układ, dzięki czemu posługiwanie się nimi jest proste i intuicyjne. W szczególny sposób zostały zaakcentowane w nich informacje bliskie polskiemu odbiorcy.

Część I, **Historia** – ukazuje dzieje miasta od najdawniejszych czasów aż po dzień dzisiejszy.

Część II, **Wademekum** – prezentuje osobliwości miasta, lokalne specjały, tradycje i jego niezwykłych mieszkańców.

Część III, **Zwiedzanie** – proponuje trasy, którymi najlepiej udać się na podbój miasta. Autorzy zatroszczyli się o to, by turystom nie umknął żaden szczegół wart poznania, a miejskie szlaki turystyczne wytyczyli tak, by podczas aktywnego zwiedzania mogli pozwolić sobie na chwilę wytchnienia od zgiełku miasta.

Rady dla podróżnych – w tej części znalazły się praktyczne rady, jak poruszać się po mieście, jakiej skosztować kuchni i gdzie najwygodniej się zatrzymać. Cennym uzupełnieniem są liczne wskazówki, które nawet w obcym kulturowo miejscu pozwolą poczuć się bezpiecznie.

Opisy najbardziej interesujących obiektów w części **Zwiedzanie** zostały opatrzone odsyłaczami do kolorowych planów i map, a ikonka w górnym rogu strony informuje, gdzie szukać mapy.



Autorzy

Katarzyna Sonnenberg, japonistka i anglistka, doktor nauk humanistycznych w Uniwersytecie Jagiellońskim zajmuje się badaniami literatury japońskiej epok Edo i Meiji. Jest autorką licznych artykułów oraz tłumaczką. Obecnie pracuje jako asystent w Zakładzie Japonistyki i Sinologii UJ, gdzie prowadzi zajęcia z literatury japońskiej oraz z praktycznej nauki języka japońskiego.

Jako stypendystka rządu japońskiego oraz Fundacji Japońskiej spędziła prawie trzy lata w Japonii, poznając kulturę tego kraju i biorąc udział w tamtejszym życiu naukowym. Studiowała na państwowych uniwersytetach w Kanazawa i Tokio. Jest również współautorką przewodnika *Kioto*, który ukazał się w serii „Miejsca Święte”.

Niniejszy przewodnik powstał jako owoc jej fascynacji kulturą i rytmem życia stolicy Japonii, gdzie mieszkała w latach 2009–2010 i dokąd raz po raz powraca. Jest on także wyrazem jej jednoczenia się z mieszkańcami Japonii po katastrofie trzęsienia ziemi i tsunami w marcu 2011 r.

Tradycyjna drewniana
japońska zabudowa.

Tokio



► Plany

Tokio
przednia wyklejka

Tokio północno-
-wschodnie
98–99

Pałac Cesarski
i okolice
134–135

Odaiba i okolice
180–181

Tokio południowo-
-zachodnie
188–189

Metro w Tokio
tylna wyklejka

► Wprowadzenie

Miasto, które nie zasypia 14

► Historia

Kalendarium 20

Przed założeniem miasta 24

Początki miasta Edo 28

Tokio, czyli „Wschodnia Stolica” 38

Na wojennych ścieżkach 46

Jak feniks z popiołów 54

► Wademekum

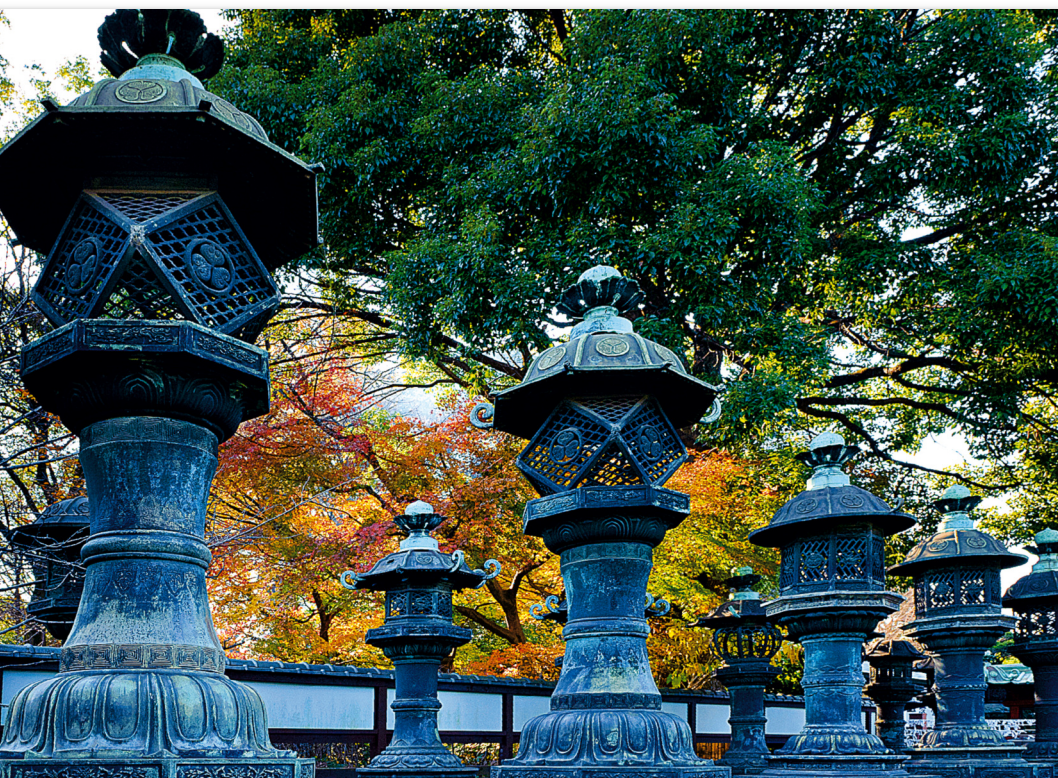
Świąteczne oblicza miasta 62

Rozkosze podniebienia 72

Popularne sporty 80

Śladami znanych pisarzy 84





► Zwiedzanie

Miasto w nieustannym ruchu	96
Ueno	100
Asakusa i Ryōgoku	116
Ochanomizu i Akihabara	126
Pałac Cesarski i okolice	136
Hibiya	148
Yūrakuchō i Marunouchi	154
Wokół Nihonbashi	158
Ginza	164
Shiodome	172
Tsukiji	176
Odaiba – ucieleśnienie marzeń o nowoczesności	178
Akasaka i Roppongi	190
Aoyama i Harajuku	200
Shibuya i okolice	208
Shinjuku	214

► Okiem znawcy

Zmienne losy Yoshiwary	122
Ogrody z okresu Edo	152
Tradycyjne formy teatralne	168
Nowoczesna architektura Tokio	194

► Rady dla podróżnych















Miasto, które nie zasypia

Tokio to jedno z najważniejszych na świecie centrów biznesu, stolica mody, mekka nowoczesnej architektury i główny ośrodek mediów w Japonii. Nie sposób więc pozostać obojętnym wobec energii, jaką emanuje ta wielka metropolia.

Tokio to miasto, które nadaje rytm i koloryt życiu Japonii oraz definiuje w znacznej mierze to, co dzieje się w japońskiej polityce, ekonomii, a także w świecie mody, kultury i wydawnictw. Równocześnie samo nie daje się jednoznacznie zdefiniować. Nic dziwnego zatem, że również w Japonii zdania na temat „Wschodniej Stolicy” są podzielone. Japończycy z jednej strony są dumni z rozwoju i znaczenia Tokio oraz z możliwości, jakie oferuje ono swoim mieszkańcom. Często jednak narzekają, że jest przeludnione i hałaśliwe, zbyt wielkie i nasycone obcymi wpływami. Niewątpliwie jednak Tokio skupia to, co stanowiło o niezwykłości dawnej Japonii, i to, co określa ją dzisiaj.

Tłok i ścisk

Duże zagęszczenie ludności wywiera wpływ na styl życia w Tokio. Mieszkania są często małe i trudno w nich przyjmować gości, co sprawia, że życie towarzyskie toczy się w restauracjach, parkach lub pubach. W związku z tym problemem i zarazem wysokimi cenami ziemi powstały w Tokio hotele kapsułowe oferujące klientom pokoje wielkości legowiska.

O słynnych tokijskich godzinach szczytu – *rasshu awā* – wspominał już znany pisarz Junichirō Tanizaki (1886–1965), zanim przeprowadził się ze stolicy na zachód, do Kansai. Tanizaki, podobnie jak Tadeusz Różewicz w *Liście do ludożerców*, bolał nad tym, że w tłumie dawały o sobie znać najniższe instynkty ludzi: „Ścisk podczas godzin szczytu jest zabójczy. Głodni i zmęczeni pracownicy biur spieszą do domów, starając się bezskutecznie wcisnąć do przepełnionego już wagonu. Każdy myśli o sobie – niepomny na zabiegi konduktora, który chce utrzymać porządek”.

Na poprzednich stronach: Pałac Cesarski w Tokio; nocna panorama miasta; zapaśnicy sumo na arenie.

Po prawej: tętniące życiem nocnym miasto.





Choć dzisiaj również w godzinach szczytu zdarzają się przepychanki w wagonach metra czy pociągu, turyści odwiedzający ponad 13-milionową metropolię często nie mogą wyjść z podziwu nad sprawną organizacją komunikacji. Rzadko można tu spotkać kogoś, kto wchodzi do pojazdu poza ustawioną w wyznaczonym miejscu kolejką. Większość Japończyków przestrzega również zakazu prowadzenia rozmów telefonicznych w pociągu, metrze czy autobusie.

Miasteczka wokół centrum

Przybywający do Tokio obcokrajowcy zwykli zwracać uwagę na nietypową strukturę miasta. W okresie Meiji (1868–1912) porównywano kształt nowej stolicy Japonii do wielkiego jaja zwróconego czubkiem ku północy, w którego centrum znajdował się zamek. Po pożarach i bombardowaniu w czasie II wojny światowej na fundamencie dawnego zamku Tokugawów odbudowano pałac cesarski, który nadal zajmuje centralne miejsce w Tokio. Choć od czasu tzw. „deklaracji o człowieczeństwie cesarza” ogłoszonej 1 stycznia 1946 r. cesarz przestał być oficjalnie uznawany za boga, obszar pałacu nadal stanowi sferę sacrum symbolizującą jedność japońskiego narodu. Być może dlatego Tokio określone zostało przez Rolanda Barthesa (1915–1980) w jego słynnym *Imperium znaków* miastem o „pustym centrum”. „Całe miasto – pisze ów – otacza miejsce jednocześnie zakazane i obojętne, siedzibę zamaskowaną zielenią, ochranianą przez fosy wodne, zamieszkaną przez cesarza, którego nigdy nie widać”. Wydaje się jednak, że to

nie pustka, a raczej stałość i niezmiennność bardziej oddają charakter centrum Tokio, wokół którego toczy się dynamiczne życie.

Wokół obszaru dawnego zamku Edo biegnie linia kolei Japan Railways zwana Yamanote, której wybrane stacje – m.in. Ueno, Tōkyō, Shibuya, Shinjuku, Ikebukuro – stały się ważnymi węzłami komunikacyjnymi. Zbudowane przy nich restauracje, domy handlowe, biurowce i hotele stopniowo doprowadziły do rozwoju obszarów leżących w pobliżu linii Yamanote. Dzisiaj każda z dzielnic powstałych wokół stacji odznacza się własnym charakterem i atmosferą. Ueno słynie z parków i muzeów. Przy dworcu Tōkyō powstała dzielnica Marunouchi – jedno z pierwszych centrów biznesu w stolicy. Shibuya z mnogością sklepów, restauracji i barów karaoke stanowi popularne miejsce rozrywki po zajęciach na uniwersytecie czy pracy w firmie. Shinjuku ze swymi licznymi drapaczami chmur stało się nowym centrum administracji stolicy, a Ikebukuro stanowi świetne zaplecze noclegowe dla pracujących i zwiedzających Tokio.

W ciągłej przebudowie

Wielu odwiedzających Tokio zwraca uwagę również na silną tendencję zastępowania starych budynków nowymi, przy których budowie wykorzystywane są najnowsze technologie. Można przypuszczać, że tendencja ta występuje w związku z tradycją „odświeżania” drewnianych budowli. W Tokio „odświeżane” są często całe ulice: nowe budynki wyrastają jak grzyby po deszczu, często różniąc się stylem od wcześniejszych zabudowań. Tym samym Tokio wyzbywa się symboli przeszłości na rzecz nowoczesności. Oprócz tej tendencji pojawiła się jednak nowa idea wykorzystywania przeszłości, zwłaszcza bogatych tradycji okresu Edo (1603–1868), w celu budowania atrakcyjnego wizerunku miasta.



Po lewej: zachód słońca nad Shinjuku.

Powyżej: przed budynkiem Tokyo International Forum.

Na następnych stronach: młode kobiety w tradycyjnych kimonach.





Najważniejsze daty

10 000–300 r. p.n.e. Okres kultury neolitycznej Jōmon.

300 p.n.e.–300 n.e. Okres Yayoi.

300–538 Okres Kofun.

V w. Powstanie grobowca w okolicach Setagaya.

VI w. Rozwój buddyzmu w Japonii.

628 Wyłowienie z rzeki Sumida posążka bodhisattwy Kannon przez braci Hamanariego i Takenariego Hinokuma.

710 Ustanowienie stolicy w Narze.

794 Przeniesienie stolicy do Heiankyō (dzisiejszego Kioto).

1192 Ustanowienie przez Yoritomo Minamoto rządów siogunackich (*bakufu*) w Kamakurze.

1333–1336 „Restauracja Kenmu”.

1457 Wzniesienie przez Dōkana Ōtę umocnień na terenie dzisiejszego Pałacu Cesarskiego, początek miasta Edo.

Koniec XV–pocz. XVII w. Okres walk lokalnych władców – *daimyō* (tzw. *sengoku jidai*).

1524 Wkroczenie Ujitsuna Hōjō do Edo.

1590 Przejęcie władzy nad Edo przez Ieyasu Tokugawę.

21 X 1600 Zwycięstwo Ieyasu

Tokugawy w bitwie pod Sekigaharą.

1603 Ustanowienie siogunatu Tokugawów w Edo.

1605 Siogunem zostaje syn Ieyasu – Hidetada Tokugawa.

1614–1615 Bitwa o Osakę.

1635 Nakaz, by lokalni władcy (*daimyō*) co drugi rok przybywali do Edo (tzw. *sankin kōtai*).

1657 Wielki pożar ery Meireki.

1707 Wybuch wulkanu Fuji.

8 VII 1853 Przybycie komodora Matthew Perry’ego do zatoki w Uradze.

31 III 1854 Tzw. Traktat z Kanagawa (*Nichibei Washin Jōyaku*) pomiędzy Japonią a USA.

3 II 1867 Intronizacja cesarza Mutsuhito (pośmiertnie nazwanego Meiji).

1867 Zrzeczenie się przez sioguna Yoshinobu Tokugawę władzy na rzecz cesarza.

1868 Ustanowienie stolicy w Tokio.

7 IV 1868 Tzw. „Przysięga cesarska w pięciu artykułach” (*„Gokajō no Goseimon”*).

1868–1869 Tzw. Wojna Boshin między zwolennikami siogunatu i siłami cesarskimi.

1869 Przeniesienie siedziby rodziny cesarskiej do Tokio.

1871 Podział kraju na prefektury.

1872 Ustalenie 23 dzielnic w Tokio.

29 I–24 IX 1877 Powstanie w Satsumie pod przywództwem Takamoriego Saigō.

1883 Otwarcie budynku Rokumeikan, symbolu westernizacji Tokio.

1885 Uruchomienie linii kolejowej na odcinku między Shinagawa a Akabane, załączek późniejszej linii Yamanote.

1889 Uchwalenie konstytucji.

1894–1895 I wojna chińsko-japońska

zakończona traktatem w Shimonoseki.

1903 Otwarcie pierwszej linii tramwajowej.

1904–1905 Wojna japońsko-rosyjska zakończona traktatem w Portsmouth.

1905 Zamieszki w parku Hibiya.

1910 Aneksja Korei.

1912 Śmierć cesarza Mutsuhito, samobójstwo generała Maresuke Nogiego, intronizacja cesarza Yoshihito (Taishō).

1914 Otwarcie Dworca Tokijskiego (Tōkyō eki).

1920 Poświęcenie świątyni ku czci cesarza Meiji – Meiji jingū.

1921 Zabójstwo premiera Takashiego Hary; Hirohito regentem.

1923 Uroczyste otwarcie Tokyo Imperial Hotel.

1 IX 1923 Wielkie Trzęsienie Ziemi w Kantō.

1924 Otwarcie parku Ueno.

1927 Uruchomienie pierwszego odcinka metra w Tokio.

1931 Powstanie lotniska Haneda.

1932 Stworzenie marionetkowego państwa Mandżukuo.

1936 Ukończenie budynku parlamentu.

7 XII 1941 (8 XII w Japonii) Atak na Pearl Harbor.

18 IV 1942 Nalot Doolittle’a na Tokio.

1945 Strategiczne bombardowania Tokio.

VIII 1945 Zrzucenie bomb atomowych na Hirosimę (6 VIII) i Nagasaki (9 VIII).

15 VIII 1945 Oznajmienie przez Hirohito narodowi w transmisji radiowej zgody na warunki zawarte w deklaracji poczdamskiej.

2 IX 1945 Podpisanie aktu kapitulacji Japonii.

19 I 1946 Powstaje Międzynarodowy Trybunał Wojskowy dla Dalekiego Wschodu.

1952 Koniec okupacji amerykańskiej w Tokio.

1954 Budowa drugiej linii metra (Marunouchi).

1956 Uznanie członkostwa Japonii w Organizacji Narodów Zjednoczonych.

1958 Konstrukcja Tōkyō Tower w parku Shiba.

1 X 1964 Uruchomienie superszybkiej linii pociągu Shinkansen pomiędzy Tokio i Osaką.

10 X 1964 XVIII Letnie Igrzyska Olimpijskie w Tokio.

1972 Zamknięcie linii tramwajowej niemal na całym odcinku.

1978 Otwarcie międzynarodowego portu lotniczego w Naricie.

1989 Śmierć cesarza Hirohito (Shōwa).

1990 Kryzys ekonomiczny.

1991 Przeniesienie siedziby władz miejskich do Tokyo Metropolitan Government Building w Shinjuku.

1993 Budowa Rainbow Bridge (Mostu Tęczy).

17 I 1995 Trzęsienie ziemi w okolicach Kobe (*Hanshin Awaji dai shinsai*).

20 III 1995 Rozpylenie gazu Sarin w tokijskim metrze przez członków sekty Aum.

11 III 2011 Trzęsienie ziemi o sile 9,0 stopni w skali Richtera w północno-wschodniej części wyspy Honsiu (tzw. *Tōhoku chihō Taiheiyō oki jishin*); awaria elektrowni w Fukushima w wyniku fal tsunami.

2012 Ukończenie budowy wieży Tokyo Sky Tree o wysokości 643 m.



Powyżej: wieża Fujimi przypomina o historii miasta.

Na następnych stronach: panorama miasta po zachodzie słońca.





Przed założeniem miasta

Choć początki miasta, które z czasem przerodziło się w jedną z największych metropolii, sięgają drugiej połowy XV w., obszar w pobliżu zatoki u ujścia rzek Sumida i Arakawa już znacznie wcześniej przyciągał osadników.

Obszar, na którym znajduje się dzisiejsze Tokio, zamieszkały był już 30 000 lat p.n.e. W okresie kultury neolitycznej Jōmon (10 000–300 r. p.n.e.) ludność, która przybyła tu najpewniej z południowej Azji oraz z obszarów północnych, korzystała z obfitości gatunków ryb oraz skorupiaków. Pozostawiła ona po sobie nie tylko kopce muszli, ale także piękne naczynia ceramiczne z wzorem sznurowym, który dał nazwę okresowi. Narzędzia odnalezione m.in. w Sannai Maruyama czy Usujiri na północ od Tokio dowodzą, że polowano wówczas na sarny, dziki i inną zwierzynę. Z czasem mieszkańcy dzisiejszej Japonii zaczęli przemieszczać się w poszukiwaniu żywności z wybrzeży w głąb lądu. Następnie wcześniejszy nomadyczny styl życia został zastąpiony przez styl osiadły możliwy dzięki uprawie ryżu, która przez Koreę i Okinawę dotarła najpierw na Kiusiu, a później także i na północ (obszar dzisiejszego Tokio). To właśnie wykopaliska z okolic Yayoi położonego nieopodal Uniwersytetu Tokijskiego dały nazwę kolejnemu okresowi (Yayoi: 300 p.n.e.–300 n.e.). Z II bądź III w. pochodzą zdobione dzwony z brązu (*dōtaku*), wykorzystywane najpewniej w obrządkach o charakterze religijnym, które wraz z innymi świadectwami życia w czasach neolitu można oglądać w Muzeum Narodowym w Ueno.

Koniec okresu Yayoi zbiega się w czasie z powstawaniem monumentalnych grobowców *kofun*, które – rozsiane po całej Japonii – świadczą o rosnącej roli rodu (*uji*) w kształtowaniu lokalnych zwyczajów i kultury. Pierwszy *kofun* odkryto i zbadano w 1692 r. z inicjatywy Mitsukuniego Tokugawy (1628–1701), wnuka Ieyasu. Nosi on nazwę Samuraizuka i znajduje się na północ od dzisiejszego Tokio. W okresie Meiji (1868–1912) w okolicach Setagaya odkryto grobowiec pochodzący z V w. Znalezione w nim m.in. miecze, naczynia oraz gliniane figurki *ha-*

niwa przedstawiające ludzi, zwierzęta i przedmioty dające wyobrażenie o wyglądzie ówczesnych gospodarstw domowych. VI w. zapisał się dodatkowo na kartach historii Japonii jako czas przyjęcia i rozwoju buddyzmu wywierającego wpływ nie tylko na myśl religijną, ale także na architekturę, sztukę i pismo, którego podstawą stały się chińskie znaki dynastii Han. Równocześnie następowała centralizacja władzy w kraju, w której budowaniu ważną rolę odgrywał promujący buddyzm ród Sōga.

Od Nary do „Stolicy Pokoju i Spokojności”

Przez długie wieki ośrodkiem politycznej władzy i kultury kraju pozostawał obszar położony na zachód od dzisiejszego Tokio. W 710 r. stolicą obrano Nare, gdzie stworzono system rządów na wzór chiński i gdzie powstały potężne buddyjskie klasztory. Decyzja o przeniesieniu siedziby cesarza do Nary dała początek nowemu okresowi w dziejach Japonii (okres Nara: 710–794). Mimo to na terenie dzisiejszej Asakusy w Tokio buddyzm również rozkwitał, a to za sprawą cudownego posągu bodhisattwy Kannon, który dwaj rybacy mieli odnaleźć tutaj w 628 r. W 794 r. ustanowiono nową stolicę w Heiankyō (dosł. „Stolica Pokoju i Spokojności”, dzisiejsze Kioto), gdzie zbudowano pałac, w którym rezydowała rodzina cesarska. Wpływy chińskie widoczne były nie tylko w architekturze pałacu czy planie miasta wzorowanym na mieście Chang'an, ale także w systemie tytułów dworskich, w sztuce, religii i obyczajach. Stopniowo wszakże Japończycy zaczęli modyfikować wzorce zaczerpnięte z Chin, o czym świadczyć może również powstanie pisma sylabicznego *kana* oddającego charakter rodzimego języka.

Po prawej: naczynie z okresu Jōmon, Muzeum Narodowe w Ueno.





Dzwony *dōtaku*, Muzeum Narodowe w Ueno.

Sylabariusz kana

Próby zaadaptowania pisma chińskiego (znaków *kanji*) na potrzeby języka japońskiego zaowocowały stworzeniem zapisu fonetycznego, którego pierwszą postacią była tzw. *mayōgana* (nazwa wywodzi się od pierwszego zbioru poezji japońskiej – *Man'yōshū* z ok. 759). Był to system, w którym znakom chińskim przypisano wartość fonetyczną. *Hiragana* powstać miała poprzez uproszczenie znaków *kanji* kojarzonych z konkretnymi sylabami w języku japońskim, a *katakana* zrodziła się na podstawie wybranych elementów tych znaków i używana była przede wszystkim w objaśnieniach do tekstów buddyjskich. We współczesnym japońskim nadal stosowana jest *hiragana* (m.in. do zapisu partykuł i końcówek gramatycznych) oraz *katakana* (przede wszystkim w wyrazach obcego pochodzenia oraz wyrażeniach emfaticznych).

W okresie Heian (794–1185) rozwijała się kultura dworska, a na znaczeniu zyskiwali samuraje, którzy wiele wieków później mieli przejąć władzę i ustanowić centrum swych rządów w Kamakurze na wschodzie, a później w Edo – dzisiejszym Tokio. Na dworze cesarskim swoją pozycję umocnił ród Fujiwarów, który za pomocą wojskowych starał się utrzymywać spokój

na prowincjach. Prymat kultury stolicy widoczny jest w literaturze tego okresu, której najpiękniejsze przykłady – *Ise monogatari* (*Opowieści z Ise*) z IX w., *Makura no Sōshi* (*Zapiski spod wezgłowia*) z 1002 r. autorstwa Sei Shōnagon (ok. 966–1017) czy *Genji monogatari* (*Opowieść o księciu Genjim*) z XI w. pióra Murasaki Shikibu (ok. 978–1025 lub 1031) – dotyczą życia na cesarskim dworze i odzwierciedlają kanony piękna funkcjonujące wśród arystokracji w stolicy. Nawet jeśli zdarzyło się, że bohater *Ise monogatari*, arbiter elegantiarum Heiankyō, wyruszył ze stolicy na wschód i znalazł się nad rzeką Sumida przepływającą przez dzisiejsze Tokio, podróż ta była jedynie inspiracją do rozważań o ukochniej pozostawionej w domu.

Rządy wojskowych

Walki pomiędzy rodami Minamoto i Taira (tzw. Wojna Genpei, 1180–1185) o dominację w stolicy i całym kraju zakończyły się klęską Tairów, a Yoritomo Minamoto (1147–1199) jako siołgun przy poparciu rodu Hōjō został pierwszym wojskowym zwierzchnikiem kraju. W 1192 r. ustanowił centrum swej władzy w znajdującej się nieopodal obecnego Tokio Kamakurze, dając początek nowemu okresowi w historii (Ka-



Walczący samuraje.

makura, 1185–1333). Miejsce zostało wybrane przez Yoritomo ze względu na strategiczne oddalenie od dworu cesarskiego. Położenie niewielkiej jeszcze wówczas rybackiej wioski ułatwiało również odparcie ataku, którego założył siogunatu (*bakufu*) w Kamakurze mógł się spodziewać. Nadal jednak – niezmiennie do 1868 r. – oficjalną stolicą Japonii pozostawało Kioto. Tam też do zmian okresu Meiji (1868–1912) przebywał cesarz, który nawet w czasie, gdy realna władza spoczywała w ręku siogunów, pozostawał żywym znakiem jedności i ciągłości narodu japońskiego.

Zwycięstwo Yoritomo Minamoto uznaje się za początek nowej epoki, w której w polityce i życiu publicznym dominował nie cesarski dwór z jego subtelną elegancją i przywiązaniem do przyjemności, a grupa wyćwiczonych w walce samurajów, gotowych oddać życie za swojego pana i ceniących nade wszystko honor. Być może takie przeciwstawienie jest nazbyt uproszczoną wizją historii, jednak nie ulega wątpliwości, że najpierw w polityce, a stopniowo także w kulturze i sztuce obserwować można wpływy nowych ideałów: lojalności, wytrwałości, wyrzeczenia i medytacyjnego wyciszenia. Życie samuraja porównywano do kwiatu wiśni, który roz-

kwita i swym pięknem zachwyca na krótką chwilę, by zaraz rozwiać się na wietrze. Na takie nagłe odejście samuraj musiał być gotowy zawsze – czy to z ręki wroga na polu walki, czy w akcie honorowego samobójstwa *seppuku*.

Powody upadku rządów w Kamakurze są złożone. Stopniowo przybywał na sile ród Hōjō, z którego wywodziła się żona Yoritomo Minamoto. Ród ten z czasem przejął rzeczywistą władzę i dziś można tylko spekulować, jak długo taki układ by się utrzymał, gdyby nie doszło do najazdów mongolskich w 1274 i 1281 r.

Chociaż tajfun nazwany wówczas „boskim wiatrem” (*kamikaze*) pomógł Japończykom w skutecznej obronie, rozbijając mongolską flotę, koszty zbrojenia i utrzymywania kraju w gotowości do odparcia kolejnych ataków były ciężarem dla rządzących. W odpowiedzi na osłabienie rodu Hōjō cesarz Godaigo podjął próbę umocnienia swojej pozycji, która doprowadziła do walk i tzw. „restauracji Kenmu” (1333–1336). Wkrótce jednak rządy powróciły w ręce wojskowych. Po władzę i splendor sięgnął Takauji Ashikaga (1305–1358). Okres, który zapoczątkował (Muromachi, 1336–1573), to czas rozwoju kontaktów z Chinami dynastii Ming i rozkwitu kultury Japonii.

Początki miasta Edo

Kiedy Dōkan Ōta budował pierwsze umocnienia na terenie dzisiejszego Tokio, nie przypuszczał nawet, że kładzie podwaliny pod jeden z najpotężniejszych zamków świata.

Założenie podwalin współczesnego Tokio bywa często przypisywane samurajowi o imieniu Dōkan Ōta (1432–1486), który w 1457 r. wznosił twierdzę obronną w miejscu, gdzie później miał stanąć jeden z najrozsławniejszych zamków świata. Ōta wybrał miejsce położone nad zatoką, na poprzecinanej dolinami i korytami rzek równinie Musashino. Sam starał się ćwiczyć hart ducha i zdolności artystyczne, dzięki czemu zyskał uznanie potomnych, którzy widzieli w nim uosobienie samurajskich ideałów. Wojownikowi-poecie przyszło jednak zginąć z ręki wroga w 1486 r. Niedługo po jego bezpotomnej śmierci twierdza przeszła w ręce innego rodu. W 1524 r. lokalny *daimyō* Ujitsuna Hōjō (1487–1541), konsekwentnie poszerzający obszar dominacji swego rodu, wkroczył na teren umocnień budowanych przez Ōtę. Dla całej Japonii był to czas burzliwy i obfitujący w zbrojne starcia, tzw. *sengoku jidai* (1491–1573), kiedy lokalni możni walczyli ze sobą o wpływy w kraju.

W XVI w. pojawili się w Japonii trzej charyzmatyczni wodzowie, którzy zjednoczyli podzielony kraj. Nie bez znaczenia były spryt i bezwzględność, z jakimi eliminowali potencjalnych rywali. Nobunaga Oda (1534–1582) zainicjował dzieło zjednoczenia, gromiąc siłę militarną i ekonomiczną buddyjskich zakonów, które przez wieki zdołały wypracować mechanizmy kontroli polityki w kraju. Oda zdobył władzę w prowincjach Owari, Mino i Omi, a w 1571 r. zniszczył Enryakuji – potężny klasztor-twierdzę na górze Hiei na północny wschód od Kioto, którego broniły oddziały walczących mniichów (*sōhei*).

Wygnanie sioguna Yoshiakiiego Ashikagi (1537–1597) z Kioto w 1573 r. uznawane jest za koniec okresu Muromachi (1336–1573) w Japonii. W 1582 r. Oda został jednak zdradzony przez jednego ze swych dowódców – Akechie-

go Mitsuhidego (1528–1582), który doprowadził do jego śmierci podczas oblężenia Honnōji w Kioto.

Po odejściu Nobunagi Ody dzieło zjednoczenia podzielonego kraju podjął jeden z jego dowódców – Hideyoshi Toyotomi (1536 lub 1537–1598), który był równocześnie mecenasem sztuki, miłośnikiem „drogi herbaty” oraz politykiem o ambicjach sięgających Korei. Toyotomi, syn rolnika, dzięki swoim zdolnościom przywódczym i samodyscyplinie stał się najważniejszą postacią w kraju. Pokonał Mitsuhidego, objął stanowiska regenta i ministra, a jako *taikō* (były regent) decydował o polityce wewnętrznej i zagranicznej Japonii. Jego próby podbicia Korei w latach 1592 i 1597 zakończyły się jednak niepowodzeniem. Po śmierci Toyotomiego w 1598 r. władzę przejął Ieyasu Tokugawa (1543–1616), bez którego Tokio nie byłoby nigdy tym, czym jest dziś.

Dojście do władzy Ieyasu Tokugawy

Znane jest już powszechnie poetyckie zestawienie odmiennych charakterów tzw. „trzech zjednoczycieli” Japonii. Ukazuje ono w obrazowy sposób, iż pierwszy z nich – Nobunaga Oda miałby zabić kukulkę, która nie chce dla niego zaśpiewać (*nakanu nara, koroshite shimaie, hototogisu*), drugi – Hideyoshi Toyotomi – miałby ją skłonić do śpiewu (*nakanu nara, nakashite miseyou, hototogisu*), natomiast ostatni – Ieyasu Tokugawa – miałby zaczekać, aż kukulka sama zacznie śpiewać (*nakanu nara, naku made matou, hototogisu*).

W istocie Ieyasu przetrwał swoich poprzedników, a wrodzona wytrwałość i spryt pozwoliły mu wykorzystać okazję do przejścia władzy. Już w 1590 r. uzyskał osiem prowincji na wschód od gór Hakone, w tym Edo, czyli dzisiejsze Tokio.

Po prawej: posąg Dōkana Ōty.



Indeks

A

Akasaka Fudōson 192
 Akasaka, Pałac 190
 Akihabara Crossfield 132
 Akihito, cesarz 58
 Alta, Studio 220
 Ameyoko 100
 Anniversaire Tokyo Bay 186
 Aoyama Reien 200
 Aqua City Odaiba 180
 Asahi Biiru Tawā 116
 Asakusa jinja, świątynia 120

B

Bentendō, świątynia 103
 Bunkamura 210
 Burijiston Bijutsukan 163

C

Centā Gai 210
 Chiyoda 57
 Chūō dōri 132
 Chūō Oroshiuri Shijō 176

D

Daimyō Tokei
 Hakubutsukan 114
 Denbōin 119

E

Edo Shitamachi Dentō
 Kōgeikan 120
 Edo Tōkyō Hakubutsukan 123

F

Firumu Sentā 163
 Fuji Terebi Honsha Biru 181
 Fukkatsu Daisaidō, świątynia 130
 Fune no kagakukan 183

G

Ginza, dzielnica 42
 Gojōten jinja, świątynia 106
 Gojū no tō, pagoda 108
 Gōruden Gai 222

H

Hachikō, pies 208
 Hakone 28
 Hanayashiki, park rozrywki 120
 Hanazono Inari jinja, świątynia 106
 Hanazono jinja, świątynia 222
 Hara, Takashi 48
 Hayakawa, Noritsugu 51
 Hibiya Kōen, park 148
 Hibiya, park 40
 Hie jinja, świątynia 151
 Homotsuden 207

I

Ikebukuro 57
 Inukai, Tsuyoshi 51

J

Jōmyōin, świątynia 114

K

Kabukiza 170
 Kagaku gijutsukan 143
 Kahei hakubutsukan 161
 Kaminarimon 118
 Kan, Naoto 58
 Kan'eiji, świątynia 113
 Kanda myōjin, świątynia 128
 Kappabashi dōri 121
 Kasai Rinkai Kōen 187
 Kasatkin, Iwan Dymitrowicz 46
 Kitanomaru Kōen 141

Kiyomizu Kannondō, świątynia 106
 Kōgeikan 143
 Kokkai gijidō 150
 Kokuritsu Hakubutsukan 111
 Kokuritsu Kagaku Hakubutsukan 110
 Kokuritsu Kindai Bijutsukan 142
 Kokuritsu Seiyō Bijutsukan 109
 Kokuritsu Shinbijutsukan 196
 Kokusai tenjijō 186
 Kōkyō (Pałac Cesarski) 136
 Kōkyō Higashi Gyoen 139
 Konoe, Fumimaro 52
 Kuroda Kinenkan 113
 Kyū Iwasaki Teien, ogród 104

M

Marunouchi Building 157
 Marunouchi Oazo 157
 Maruzen 162
 Meiji Daigaku
 Hakubutsukan Keiji Bumon 131
 Meiji jingū, świątynia 205
 Meiji jingū gaien 200
 Meiji Seimeikan 157
 Mingaikan 211
 Miraikan 183
 Mistui kinen bijutsukan 160
 Mitsubishi Ichigōkan 156
 Mitsui Tawā 160
 Mitsukoshi 158, 164

N

Nakagin Kapuseru Tawā 172
 Nakamise dōri 118

Nara 24
 Nezu bijutsukan 202
 Nezu jinja, świątynia 114
 Nihon ginkō honten 161
 Nihonbashi Coredo 162
 Nihonbashi 35
 Nippon Budōkan 144
 Nippon Hōsō Kyōkai 212
 Nippon Terebi Tawā 172
 Nogi jinja, świątynia 193
 Nogi, Maresuke 48

O

Ochanomizu 57
 Oda, Nobunaga 28
 Ōedo onsen monogatari 184
 Okamoto Tarō Kinenkan 202
 Omotesandō 203
 Onshi Ueno Dōbutsuen, ogród zoologiczny 108
 Oriental Bazaar 204
 Osaka 31
 Ōta Kinen Bijutsukan 204
 Ōta, Dōkan 28, 34

P

Palette Town 181
 Panasonic Denkō 172
 Panasonikku Centā 187
 Pearl Harbor 52
 Port Arthur 46

R

Reinbō burijji 178
 Roppongi Hills 197
 Ryōgoku Kokugikan 123
 Ryōunkaku (Wieża Ponad Chmurami) 44
 Ryōunkaku 42

S

San'ai 166
 Sannai Maruyama 24
 Sannomaru Shōzōkan 139
 Santori bijutsukan 195
 Sekigahara 30
 Sensōji, świątynia 118
 Shibuya Mark City 208

Shin Maru Biru 157
 Shinbashi enbujō 170
 Shinobazu, staw 103
 Shiodome City Center 172
 Shiseikan budōjō 207
 Shitamachi Fūzoku Shiryōkan 102
 Shōwakan 146
 Sōgakudō 109
 Sōgetsu kaikan 192
 Sompō Japan Tōgō Seiji Bijutsukan 217
 Spairaru 200
 Sukai Tsurī 116

T

Tabako to shio no hakubutsukan 212
 Takashimaya 162
 Takauji Ashikaga 27
 Takeshita dōri 205
 Tako no hakubutsukan 162
 Tange, Kenzō 56
 Teikoku gekijō 157
 Teishin sōgo hakubutsukan 157
 Tennōji, świątynia 114
 Tōgō jinja 205
 Tōgō, Heihachirō 46
 Toguri bijutsukan 211
 Tōken Hakubutsukan 219
 Tokugawa, Ieyasu 30
 Tokugawa, Ieyoshi 36
 Tokugawa, Mitsukuni 24
 Tokugawa, Yoshinobu 37, 41
 Tōkyō Daigaku 105
 Tōkyō Dekkusu 180
 Tokyo Disneyland 187
 Tōkyō eki 156
 Tōkyō Geijutsu Daigaku Bijutsukan 109
 Tōkyō Kokusai Fōramu 154
 Tokyo Leisure Land 182
 Tokyo Midtown 195
 Tōkyō Opera Siti 217
 Tōkyō Shōken Torihikijo 161
 Tōkyō Tawā 174
 Tokyo Telecom Center 184

Tōkyōto Bijutsukan 108
 Tōkyōto Chōsha 214
 Toyokawa Inari jinja 192
 Toyotomi, Hideyoshi 30
 Tōzai 57
 Tsukiji Honganji 176
 Tsukuba 31

U

Ueno Tōshōgū 107
 Ujitsuna Hōjō 28
 Usujiri 24

W

Wakatsuki, Yasuo 50
 Wakō 166
 Wright, Franka Lloyd 49

Y

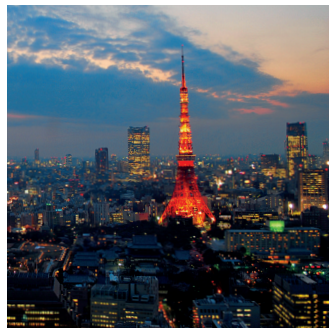
Yamagata, Aritomo 46
 Yanaka bochi, cmentarz 114
 Yasukuni jinja, świątynia 144
 Yayoi 24
 Yokohama 38
 Yoritomo, Minamoto 26
 Yoyogi kōen 207
 Yume no ōhashi 186
 Yushima seidō, świątynia 126
 Yushima tenjin 104
 Yūshūkan 145

Z

Zōjōji 174

MIASTA MARZEŃ

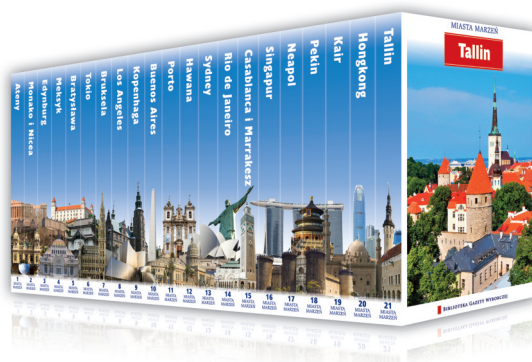
Tokio



Miasta Marzeń: 21 wyjątkowych zakątków świata • Dzieje, zabytki, ludzie
• Legendy, tradycje, osobliwości • Lokalne specjały, sprawdzone trasy,
praktyczne rady • 21 niezwykłych podróży z pewnym przewodnikiem.

W serii między innymi:

**Bruksela, Los Angeles, Kopenhaga,
Buenos Aires, Porto, Hawana**



Patroni medialni:

gazeta
WYBORÇA.PL

Gazeta.pl

metro

**Radio
złoteprzeboje**

ISBN 978-83-61809-63-0



9 788361 809630

Cena książki 29,99 zł (w tym 5% VAT)

INDEKS 2736 19

Kolekcję lub brakujące tomy można zamówić na www.kulturalnysklep.pl lub pod numerem telefonu 801 130 000

Niedostępne w wersji demonstracyjnej.

Zapraszamy do zakupu

pełnej wersji książki

w serwisie

